

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Meditationum evangelicarum pars secunda, hoc est:
Solida, ad discendam & exercendam, ex evangeliis tam
dominicalibus quam festivalibus Christi & sui-ipsius
notitiam, informatio**

Creide, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-126164](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126164)

- I. Ἀποστολῶν, sive *notitiam nostri.*
 II. Χριστιανισμῶν, sive *notitiam Christi.*

J.J.

Exegesis.

ECce, ego mittam piscatores multos, dicit Dominus, & piscabuntur eos, Jer. 16. v. 16.

Hoc impletum est in præsentè Evangelio, in quo audimus, Servatorem nostrum quatuor piscatores unâ vice ad Apostolatam vocasse.

Ad *notitiam nostri* hic pervenimus, si spectemus:

I. *Piscatores retia projicientes.* Hæc enim eorum vocatio erat, cui fideliter vacabant. Unumquemque, sicut vocavit Deus, ita ambulet, 1. Cor. 7, 17. Neque oderis laboriosa opera, & rusticationem creatam ab altissimo, Sir. 7, 16. Sicut igitur Deus mandavit in sudore vultus vesci pane suo, Gen. 3, 19. Sic & hoc modo victum suum quærebant. Erant enim piscatores, intellige ex professo: Piscatura erat ars eorum, quam probè didicerant, quam probè callebant, & hæcenus tanquam ordinarium victus quærendi medium exercuerant: ideo non improbandi sunt, quod retia sua in mare projiciunt, & ita honestè alimoniam suam quærunt. Manus enim sedulorum divitias parat, Prov. 10. v. 4. qui verò dormitat, & conferit manus suas, ut dormiat, illi veniet, quasi viator egestas, & pauperics quasi vir armatus Prov. 6, 11.

*Hic quilibet in examen sui descendat, n-
 trum & ipse vocationi sue fideliter invigila-
 verit, & rete suum ita laxaverit, sicut id
 Deus in verbo suo præscripsit?*

Si probè rem examinamus, nos omnes

suo modo peccatores sumus, & rete nostrum habemus, quod Deus cuique, ut victum sibi illo quærat, concedit, homo enim natus est ad laborem, ut aves ad volatum, Hiob. 5, v. 7.

Verbi ministri *spirituale rete* habent, quod est concio Evangelii, quæ expressè reti confertur, Matth. 13, 47. hoc ipso alere se tenentur, dignus enim est operarius mercede sua, Luc. 10, 7. Ideo ait Paulus: Si nos vobis spiritualia seminavimus: magnum est, si nos carnalia vestra metamus? 1. Cor. 9, 11.

Qui in magistratus officio constituti sunt, *rete habent bonarum legum & ordinationum*, quo subditos irretiunt & compescunt. Ideo quoque tributa illis præstanda sunt, ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum servientes, Rom. 13, 6.

In communi vita quilibet *rete vocationis* suæ habet, & aut mercator est, aut opificium aliquod callet, unde si sustentare potest, sine his enim non ædificatur civitas, Sir. 38. vers. 37.

Si quilibet igitur suo loco diligens est, & in nomine Domini laxat rete suum, piscium multitudinem copiosam concludet, Luc. 5, 6. & tantum sibi comparabit, unde cum suis honestè vivere possit. Dominus enim facultatibus piorum benedicit, & cum ipsi tempus esse videtur, citò eas auget. Idè confide in Deo, & mane in loco tuo, facile enim est in oculis Dei subitò ditare pauperem, Sir. 11, v. 23, 24.

Sed & *piscatores nequam* inveniuntur, inter illos, qui absconderunt foveam retis sui, ad perdendum homines, Psal. 35, v. 7. hi illi sunt, qui omnia attrahunt hamo, contrahuntq; suo reti, & congregant ea in reti suo, Habac. 1, v. 15, 16.

Verum hæc opes hæredem non juvant. Hæc enim

enim est voluntas Dei, ne quis supergredia-
tur, neque circumveniat in negotio fra-
trem suum, 1. Theff. 4. v. 6. Et divitias, quas
iniquus devoravit, evomet, & de ventre e-
jus extrahet eas Deus, Hiob. 20. v. 15. Sap.
1. v. 12.

Proinde quilibet in vocatione suâ hone-
stè laboret: *Dii vendunt bona sua laboribus*,
inquit Menander. Si quis autem non vult
operari, non manducet, 2. Theff. 3, 10.

Sevit Isaac in terrâ Palæstinorum, & in-
venit in ipso anno centuplum, Gen. 26. 12.
quod si sementem non fecisset, non messuisset.
Hinc Siracides: Qui operatur terram suam,
in altabit eam frugum, cap. 20, 30.

Anna Tobie uxore, ibat ad opus textri-
num quotidie, & de labore manuum sua-
rum sustentabat maritum, Tob. 2, 19.

Paulus nocte ac die operabatur, ne quem
gravaret, 2. Theff. 3. v. 8.

Ne proinde otio indulgeamus, est enim
Doctor pravitatis & occasio peccati, ut Basi-
lius ait. *Sed semper facito aliquid operis, ut
te Diabolus veniat occupatum*, ut Hierony-
mus monet. At vide, ut quod bonum est,
opereris, Eph. 4, 28. Bonorum enim labo-
rum gloriosius est fructus, Sap. 3, 15. Ira verò
& indignatio, tribulatio & angustia, in om-
nem animam hominis operantis malum,
Rom. 2. v. 9.

II. *Piscatores retia sarcientes*. Hoc ipso
commendant nobis parsimoniam, ut & nos
vestes laceratas & detritas non statim abji-
ciamus, sed resarciamus. Nam ut tempus
sciendendi, sic & consuendendi est, Eccles. 3. v. 7.
Quinimò ut Claudianus ait:

-- Plus est servasse repertum

Quàm quæsisse novum.

Semper enim magnificè patriceq; amicare,
proximus aditus est ad paupertatem, & qui
spernit modica, paulatim decidet, Sir. 19, 1.

*Hic examines velim te, mi Christiane! utrum
& ipse cum discipulis hisce laceratum
tuum rete resarseris. sive, quod idem est, quod
Deus tibi largitus est, ut decet, comparseris?*

Hoc non infuper habendum est: *magnum*
enim *vestigal parsimonia*, ut Cicero ait. Hinc
Germani in proverbio habent, caligas vete-
res & detritas, non abjiciendas, donec ac-
ceperis novas.

Imperator Augustus vulgaribus vestibus
amicus fuit, quas illi conjux ejus contexit
& resarcivit.

Agessilaus Lacedæmonum Rex, adeo vilis
habitu incessit, ut propterea Ægyptiis risu
fuerit.

Epaminondas, præstantissimus ille The-
banorum princeps, unicam saltem habuit,
eamq; maculatam tunicam, si eam ad tin-
ctorem vel sartorem misit, tantisper domi se
continere coactus fuit.

Phocion inclitus Atheniensium prin-
ceps, semper vulgaribus vestibus & calcea-
mentis incessit, imò ut plurimum nudipes
fuit, unde Proverbium: *Phocion calceatus est*.

Quod si igitur primarii hi viri probro si-
bi non duxerunt, vestibus reparatis amiciri,
eccur nos id puderet? præsertim, qui in sta-
tu œconomico vivimus. Oeconomia enim
multis indiget. Parvuli petunt panem,
Thren. 4. v. 4. curare nos decet, quid man-
ducare, quid bibere, aut quo operiri veli-
mus. Matth. 6. v. 31.

Nemo ratione vestimentorum in laude
versatur: quin magis commendatur, qui in
κατασολῆ κοσμίῳ in habitu decenti incedit,
1. Tim. 2, 9. quàm si quis supra conditionem
suam purpurâ & bysso induatur, ad exem-
plum Epalonis, Luc. 16, 19.

E contrario verò apprimè caveamus, ne
peccatorum retia sarciamus, quod fit quan-
do peccata nostra extenuamus & excusa-
mus.

hoho

mas. Sicut hodie nihil vulgarius est, quam ut superbia pro munditie, avaritia pro parsimonia crapula & omnis generis nugæ, pro hilaritate venditentur. Hoc maximum peccatum est. Qui enim abscondit scelera sua, non dirigitur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur, Prov. 28. v. 13.

III. *Piscatores omnia deserentes.* Relictis enim retibus, navibus & patre secuti sunt Christum. Hoc memorabile est. Equidem retia & naves relinquere non adeo magnum videtur: aut patrem relinquere, præsertim in senectute, ubi auxilio filiorum quam maxime indiget, id salvâ conscientia fieri vix potuisse, dixeris. Id enim nec Gentiles fecerunt, sed potius in extremis angustiis parentum curam gesserunt. Hinc Plauto: *Parentes negligere, nec Deus, nec hominis compos ulli consules.* Et Virgilius de Ænea memorat, quod patrem suum Anchisen è media flamma liberavit, & dorso bajulaverit, unde ipse ait:

Mene efferre pedem genitor, te posse relicto

Sperasti?

Sed quando Christum ejusq; Evangelium concernit, ut alterutrum eligendum, aut Christus deferendus & parentes amplectendi, hæc Regula Petri valet: Magis obediendum est Deo, quam hominibus, Act. 5. v. 29.

Hic proba te, mi Christiane! an & ipse hoc facere velis, si persecutio, Dei permisso, tibi imminet?

Quartum quidem præceptum meritò magni æstimatur ab omnibus piis Christianis, tamen, ut Chrysostomus limitat, *exceptis iis, quæ pietati officiant.* Qui enim amat patrem aut matrem plus, quam me, non est me dignus, ait Servator, Matth. 10. v. 37. Id

quod & in V. T. ita mandatum est, Deut. 33. vers. 9.

Idcirco maximam rationem conscientie habeamus, ne eam fauciamus: *Amandus est genitor, sed præferendus creator,* ait Augustinus. Hæc summa totius scripturæ est, & in primo & ultimo libro inculcatur. In Genesi enim velut primo scripturæ libro, exstat exemplum Abrahamæ, quem Deus egredi jussit de domo patris sui, in terram, quam ipsi monstraturus erat, Gen. 12. v. 1. & exiit, nesciens, quò iret, Hebr. 11. v. 8. In ultimo verò libro vox de cælo clamat: *Exite de illa populus meus,* Apoc. 18. v. 5.

Quando itaq; res in æquilibrio versatur, ut alteruter deferendus sit, ibi Jacobus & Johannes viam monstrarunt, quod melius sit Christum servare, & omnia relinquere, quam Christum relinquere, & omnia retinere, Matth. 19. v. 29.

Hieronymus ejusmodi simili id declarat: Miles, qui stipendia meretur, salvo militiæ sacramento patri suo in tentorio assidere potest, quando verò buccinâ signum datur, omnibus relictis, ducem suum sequitur, & seipsum in acie collocat.

Quando itaque juramentum nobis in mentem revocamus, quod Christo in baptismo præstitimus: vi ejus ipsum & verbum ejus palam profiteamur, contra verò Diabolo, & quod ei repugnat, renunciavimus, officii nostri est, id bona fide servare, adeò, ut si liberi nostri nos sollicitarent, aut mater nudatis uberibus nos obsecraret, ut fidem hanc falleremus, aut ipse pater in limine stratus, exitum nobis intercludere vellet, patrem transilire, & ita oculis clausis valedicere teneamur: *singulare enim pietatis genus est in hac re esse crudelem,* quâ in re Christus nobis suo ipsius exemplo prævit, dum

matri sollicitanti se, repulsam dedit, & his verbis ipsi se excusavit: An nescitis, quid in his, quæ patris mei sunt, oportet me esse, Luc. 2. v. 49.

In genere verò non patrem modo, sed & omnia terrena relinquere debemus, si veritas Evangelii in periculo versetur. Quid enim prodesset homini, &c. Matth. 16, 26.

Id fecit Julita nobili genere nata: cum enim urgeretur, ut aut fidem Christianam abnegaret, aut omnes opes suas relinqueret, ex tempore illa consilium capiens ajebat: *Valcat vita, pereat pecunia, famula Christi sum.*

Nos similiter affecti, non quæ super terram sunt, quæramus, sed quæ sursum sunt, Col. 3, 2. Qui hoc fecerit, optimam partem elegit, quæ non auferetur ab eo, Luc. 10, ult.

De Secundo.

Digrediemur nunc ad alteram partem, *Ἐπίσκοπος ἁγίων*, sive notitiam Christi contemplaturi. Hic nobis commendatur:

I. *Tanquam opificum amator.* Hic audimus, quod piscatores recipit, eosq; ad Apostolatam vocat. Quod profectò non fecisset, nisi in statu sibi probato, vixissent.

Sic etiam opifices ipse instruxit arte, quæ profitentur, quia omnium artifex est, Sap. 7. v. 21. sicut de Beseleel & Oholiab legitur, quod Deus eos impleverit spiritu sapientiæ & intelligentiæ & scientiæ in omni opere, ad excogitandum, quicquid fabrefieri potest ex auro, & argento, & ære; marmore & gemmis, Exod. 31, 3. De fabro dicit Deus: Ecce ego creavi fabrum, Esa. 54, 16.

Hinc scriptura variorum opificiorum & vitæ institutorum meminit, quibus sancti Patriarchæ operam navarunt. Abel fuit pastor ovium, & Cain agricola, Gen. 4, 2. Ju-

bal pater canentium citharâ & organo. Thubalkain cudens omne opus æris & ferri, Gen. 4, 21, 22. Nemrod venator, Gen. 10, 9. Ismael sagittarius, Gen. 21, 21. Esau gnarus vendandi & agricola, Gen. 25, 27.

Textorum & figulorum mentio injicitur, 1. Paral. 4, 21. Siracides architectorum, sculptorum, cælatorum, fabrorum ferrariorum honorificè meminit, c. 35, 26. & seqq.

Ipse Josephus pater Christi putativus faber fuit lignarius, Luc. 3, 23. & Christus ei adjutor fuit, unde propterea non modo filius fabri, Matth. 13 v. 55 sed & faber appellatur, Marc. 6. v. 3.

Hoc igitur Mechanicis & Opificibus *magna solatio esse potest, primò ratione vitæ*, quem sibi commodè parare possunt. Artem enim quævis alit terra, nec facile autorem suum perire sinit. Labores manuum tuarum manducabis; Beatus es, & bene tibi erit, Psal. 128. v. 2. *Deinde ratione functionis*, in quâ vivunt, quæ Deo pergrata est. Deus enim dona sua variè distribuit, quorum nos dispensatores sumus, 1. Petr. 4. v. 20. nec Deus personarum acceptor est, Act. 10. v. 34. nec cognoscit divitem coram paupere, opus enim manuum suarum sunt universi, Joh. 34, 19. In Apologia A. C. mentio fit sutoris Alexandrini, qui nihil aliud fecit, quàm quod opificio, orationi, & cultui divino invigilavit, & tamen Anachoretæ Antonio, qui duram vitam egit, longè prælatius est. Sic pîi Mechanici hoc solatio fruuntur, quod si in vocatione suâ seduli sint, & ante omnia Deo cultum suum præstent, quod Deo magis placeant, quàm Monachi & Moniales, in Ordine suo rigorosissimo, quo seipfos onerant. Mandatis enim hominum frustra Deus colitur, Matth. 15, 9. mundus autem est, cujus rectum est opus, Prov. 21. v. 8.

Qui-